

ZMARTWYCHWSTANIE JEZUSA JAKO KLUCZ DO INTERPRETACJI DZIEJÓW ŚWIATA (Ap 5,6-10)

Ks. Tomasz Siemieniec

Jednym z najbardziej znanych tekstów Apokalipsy św. Jana jest znajdująca się w rozdziałach 4-5 wizja niebiańskiego trybunału. Centralną jego postacią jest Zasiadający na tronie, w którym możemy widzieć postać samego Boga. Wokół tronu zgromadziło się 24 starców oraz 4 istoty żyjące. Ich rola jest dość łatwa do odczytania. Otaczają oni tron oddając cześć Zasiadającemu. W aklamacjach wypowiedzianych przed tronem wysławiają różne przymioty Boga, objawiające się poprzez konkretne Jego dzieła. W całej tej scenie najbardziej tajemniczą postacią jest Baranek i to, co On czyni – jako jedyny może otrzymać księgę z ręki Zasiadającego na tronie. Niniejsze opracowanie ma w swym zamiarze odpowiedź na dwa, związane z postacią Baranka, pytania. Po pierwsze chodzi o wyjaśnienie, co oznacza umiejscowienie Baranka pośrodku tronu. I po drugie, jakie znaczenie ma otrzymanie przez Baranka księgi z ręki Zasiadającego. Odpowiedź na te pytania zawarta jest we fragmencie wielkiej wizji tronowej, obejmującym wersety 5,6-10 z Apokalipsy Janowej.

1. „BARANEK POŚRODKU TRONU” JAKO METAFORA CHRYSYUSA ZMARTWYCHWSTAŁEGO.

Na początku naszych analiz warto kilka słów poświęcić samej terminologii. W Nowym Testamencie w odniesieniu do Jezusa spotykamy dwa rzeczowniki: *amnos* i *arnion*¹. W Apokalipsie pojawia się tylko ten drugi (29 razy w całej księdze) i zawsze odnosi się do Jezusa². Można go przetłumaczyć na język polski w dwojaki sposób. Z jednej strony oznacza baranka – jagnię, z drugiej strony może oznaczać barana już dorosłego. W pierwszym przypadku na głównym planie byłby aspekt ofiarniczy (baranki składano w ofiarach), w drugim podkreślenie mocy i potęgi (baran jako uosobienie siły). Za tłumaczeniem „baranek” przemawia jednak starotestamentalny kontekst (który tworzy terminologia Septuaginty), jak również teologia nowotestamentalna, która podkreśla, że moc Jezusa objawia się w Jego słabości. W tym miejscu warto także zauważyć propozycję W. Barclay’a, który twierdzi, że zastosowanie terminu *arnion* zamiast *amnos* w Apokalipsie jest celowe. Ma ono za zadanie ukazanie nowej rzeczywistości, która nastąpiła wraz ze zmartwychwstaniem Chrystusa. Rzeczownik *amnos*, który w odniesieniu do Jezusa pojawia się cztery razy na kartach Nowego Testamentu (J 1,29.36; Dz 8,32-33; 1 P 1,19) nigdy nie odnosi się do Jezusa zmartwychwstałego. W takim kontekście natomiast występuje *arnion*, co doskonale widać choćby w tekście Apokalipsy.

¹ W Ewangelii Janowej, w miejscach, gdzie Jezus jest nazwany Barankiem Bożym nie ma terminu *arnion*, lecz *amnos*. Być może zastosowanie tego drugiego rzeczownika ma na celu podkreślenie łączności z tekstem Iz 53,6-7, gdzie Sługa JHWH jest przyrównany do Baranka (tekst grecki Izajasza ma tutaj *amnos*). W ten sposób Ewangelista Jan chciał uwydatnić powiązanie misji Jezusa z misją Sługi JHWH. Por. P. Whale, *The Lamb of John: Some Myths about the Vocabulary of the Johannine Literature*, JBL 106 (1987), 290-291.

² W 13,11 odnosi się nie wprost. Jest tam mowa o rogach Bestii podobnych do rogów Baranka.

Pozornie nic nie znacząca zamiana rzeczowników ma być może na celu wskazanie zupełnie nowej rzeczywistości³.

Postać Baranka pojawia się w Ap 5,6. Przy analizie tego wersetu należy zacząć od doprecyzowania miejsca, w którym znajduje się Baranek. Tekst grecki wiersza 5,6 mówi, że jest *On en mesō tou thronou kai tōn tessarōn zōōn kai en mesō tōn presbyterōn*. Tłumacz Biblii Tyściałecia⁴ przełożył pierwszą, interesującą nas część tego wyrażenia: „między tronem z czterema Istotami żyjącymi a kręgiem starców”. W ten sposób sugeruje, że Baranek nie ma swojego miejsca na tronie. Inaczej oddał słowa greckiego oryginału tłumacz Apokalipsy w przekładzie opracowanym i wydanym przez Edycję św. Pawła⁵. Czytamy tam: „Na środku tronu, wśród czterech istot żywych i pośród starszych zobaczyłem stojącego Baranka”. Widzimy zatem, że obie propozycje przekładu znacznie się różnią. Która z nich jest właściwa?

Aby odpowiedzieć na to pytanie trzeba zauważyć, że greckie wyrażenie *en mesō* można rozumieć trojako. Może ono oznaczać pozycję w środku czegoś, w środku jakiejś przestrzeni (ang. „in the midst of”). Może także stanowić odpowiednik hebrajskiego *bēn ūbēn* i oznaczać miejsce pomiędzy dwiema rzeczami (ang. „between”). Wreszcie może opisywać pozycję w otoczeniu innych rzeczy (ang. „among”). Spośród tych trzech propozycji najbardziej prawdopodobna wydaje się pierwsza. Przeciw propozycji drugiej przemawia fakt, że hebrajski zwrot *bēn ūbēn* w przekładach na język grecki (zwłaszcza w Septuagincie) oddawany jest przez greckie *ana meson*⁶, nigdy natomiast

³ Por. W. Barclay, *Objawienie św. Jana, t. 1 (Rozdziały 1-5)*, Warszawa 1981, 217-218.

⁴ Zob. przekład Ap 5,6 w: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, Poznań 2000⁵.

⁵ Zob. przekład Ap 5,6 w: *Pismo Święte Nowego Testamentu i Psalmi. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Częstochowa 2005.

⁶ Samo wyrażenie *ana meson* oprócz znaczenia „pomiędzy” może mieć także znaczenie „w środku czegoś”. Fakt ten jeszcze bardziej przemawia za umiejscowieniem Baranka pośrodku tronu.

przez *en mesō*. Z kolei propozycja trzecia jest najmniej precyzyjna⁷. Umieszczenie Baranka pośrodku tronu potwierdzają także dwa inne teksty Apokalipsy. W 3,21 Jezus zwraca się do Anioła wspólnoty w Laodycei: „Temu, który zwycięża dam zasiąść ze Mną na moim tronie, tak jak i ja zwyciężyłem i zasiadłem z moim Ojcem ja Jego tronie”. W świetle tej wypowiedzi samego Jezusa jasne jest, że miejsce, gdzie On zasiada to tron i to ten sam, który należy do Zasiadającego na tronie – Ojca. Potwierdza to jeszcze werset 7,17, gdzie ukazany jest Baranek, który ma wybranych zaprowadzić do źródeł wód życia. Otóż Baranek znajduje się tutaj – jak mówi tekst – pośrodku tronu (*ana meson tou thronou*). Tak więc oczywistą jest rzeczą, że, po uwzględnieniu wszystkich powyższych uwag, jedynym miejscem, gdzie można widzieć postać Baranka jest miejsce „pośrodku tronu”.

Po przeanalizowaniu wypowiedzi na temat miejsca, gdzie znajduje się Baranek należy odpowiedzieć na pytanie, co sprawiło, że Baranek znalazł się pośrodku tronu. Tę odpowiedź zawiera przede wszystkim wspomniany wyżej werset 3,21. Otóż tam Jezus mówi, że zasiadł na tronie Ojca, ponieważ zwyciężył. Dokładnie to samo wyrażenie znajduje się w 5,5, który to werset poprzedza wizję Baranka: „Oto zwyciężył Lew z pokolenia Judy, Odrośł Dawida, tak że otworzy księgę i siedem jej pieczęci”. Czasownik *nikaō* występuje w Apokalipsie bardzo często, przede wszystkim w listach do siedmiu Kościołów, z których każdy kończy się obietnicą dla tego, który zwycięża (2,7.11.17.26-28; 3,5.12.21). Czasownik ten odnosi się także do Jezusa. Takie znaczenie ma w 3,21; 5,5; 6,2 i 17,14. Ponadto podmiotem czasownika *nikaō* jest Bestia i jej sojusznicy (11,7; 13,7), a także wierni (12,11; 15,2). U podstaw tych wypowiedzi leżało przekonanie, że świat jest miejscem walki między Bogiem (wraz z tymi,

⁷ Por. D. Hannah, *Of Cherubim and the Divine Throne: Rev 5.6 in Context*, NTS 49 (2003), 529-530; R. Hall, *Living Creatures in the Midst of the Throne: Another Look at Revelation 4.6*, NTS 36 (1990), 613.

którzy są po Jego stronie) oraz Złym (i jego sojusznikami)⁸. Zwycięstwo Baranka ma charakter absolutny – jest to całkowite, bezwarunkowe zwycięstwo. Wskazuje na to fakt, że przy czasowniku *enikēsen* brakuje dopełnienia. Umieszczenie dopełnienia ograniczałoby wymiar tego zwycięstwa do pokonania określonych osób lub opanowania określonej przestrzeni⁹.

Na czym polega owo zwycięstwo dowiadujemy się z najbliższego kontekstu. W 5,6 mamy ukazanego Baranka „stojącego, jakby zabitego”. Z kolei nieco dalej, w 5,9, w uroczystej aklamacji, której adresatem jest Baranek zostało powiedziane, że został On zabity i krwią swoją nabył dla Boga ludzi. Tak więc pierwszym warunkiem odniesienia zwycięstwa jest śmierć. Obraz zabitego Baranka nawiązuje do Starego Testamentu i można go rozpatrywać w dwóch kontekstach (które jednak są ze sobą ściśle związane). Najpierw w nawiązaniu do baranka paschalnego (Wj 12), a potem w połączeniu z tekstem Iz 53,7. Jest to fragment tzw. czwartej Pieśni Sługi JHWH, który mówi o Słudze, że był „jak baranek na rzeź prowadzony”. Ów Sługa, wybrany i umiłowany przez Boga, cierpi i oddaje swoje życie z powodu grzechów wspólnoty. Znajduje się On w jej miejscu i zamiast niej doświadcza skutków win wspólnoty. Sługa odnawia więź przymierza z Bogiem. Dokonuje tego przez swoje posłuszeństwo, dzięki czemu odbudowane zostaje to wszystko, co zburzone zostało przez nieposłuszeństwo ludu¹⁰. Nawiąże do tego Apokalipsa we wspomnianym wyżej wersecie 5,9, gdzie oddanie życia przez Baranka zostanie powiązane w nabyciem przez Niego ludzi dla Boga.

⁸ Por. T. Holtz, *Nikaō*, EWNT II, 1150.

⁹ Np. gdyby dopełnieniem czasownika *nikaō* był rzeczownik *Bestia*, to zwycięstwo Baranka zostałoby „ograniczone” do przestrzeni związanej z panowaniem Bestii. M. Rissi, *The Kerygma of the Revelation to John*, Interp 22 (1968), 7.

¹⁰ Szeroko na ten temat pisze H. Witczyk, *Pascha Jezusa odpowiedzią Boga na grzech świata*, Lublin 2003, 149-190.

Ograniczenie zwycięstwa Baranka do samej Jego śmierci byłoby jednak znacznym uproszczeniem. Na takie uproszczenie nie pozwala obraz Baranka zawarty w Ap 5,6. Otóż Baranek jest tam ukazany jako „stojący” (*hestekos*). Zestawienie imiesłowu wyrażającego stan śmierci („zabity” – *esfagmenon*) z imiesłowem wyrażającym postawę stojącą wskazuje, że mamy tutaj aluzję do wywyższenia, które dokonało się dzięki zmartwychwstaniu¹¹. Podobną sytuację mamy w Ap 11,7-11, gdzie zostali ukazani dwaj świadkowie. Najpierw zostali oni zabici przez Bestię (w. 7), a potem „duch życia z Boga w nich wstąpił, i stanęli na nogi”.

W tym miejscu warto odwołać się do opinii jednego z bardziej znaczących badaczy Apokalipsy – G.K. Beale’a, który zauważa, że zwycięstwo Baranka objawia się nie tylko przez to, że przyjmuje postawę stojącą, ale także przez to, że przyjmuje ją jako Baranek „zabity” (a skutki owego „zabicia” trwają na co wskazuje imiesłów w perfectum)¹².

Tak więc zwycięstwo Baranka wyraża się także poprzez zmartwychwstanie. Owo zmartwychwstanie oznacza całkowite pokonanie śmierci. Potwierdza to choćby tekst 1 Kor 15,54, nawiązujący do Iz 25,8: „Zwycięstwo pochłonęło śmierć. Gdzież jest, o śmierci, twoje zwycięstwo? Gdzież jest, o śmierci, twój oścień?”.

Zwycięstwo Baranka zostaje jeszcze mocniej uwydatnione poprzez motyw rogów. Stojący Baranek ma ich siedem. Róg symbolizuje moc (por. Jr 48,25; Ps 18,1-3; 75,10; 89,17; 92,10; 132,17; Dn 7,20-21; 8,3-4), a także władzę królewską (Ps 132,17; Dn 7,7-8.11-12)¹³. Motyw rogów pojawia się w literaturze międzytestamentalnej. Pewne ele-

¹¹ Oba imiesłowy są w czasie perfectum, co ma na celu podkreślenie faktu trwałych skutków zarówno zabicia jak i powstania.

¹² Por. G.K. Beale, *The Book of Revelation* (NIGTC), Grand Rapids 1999, 352. Termin „zabity” należy interpretować analogicznie do terminu „ukrzyżowany”, który pojawia się w 1 Kor 2,2. Choć Jezus zmartwychwstał, to zmartwychwstanie nie przekreśla faktu ukrzyżowania. Tak samo tutaj postawa stojąca nie przekreśla faktu śmierci.

¹³ D.E. Aune, *Revelation 1-5* (WBC 52a), Dallas 1997, 353-354.

menty występują już w 1 Księdze Henocha 90,9.37-38. Jest tam w symboliczny sposób ukazane powstanie machabejskie oraz ustanowienie królestwa mesjańskiego: „narodził się biały byk. Jego rogi były wielkie i wszystkie dzikie zwierzęta, wszystkie ptaki niebieskie bały się go i nieustannie zносиły do niego prośby. Zobaczyłem, że wszystkie ich rodzaje odmieniły się i stały się białymi bykami. Pierwszy z nich był Słowem i to Słowo stało się wielkim zwierzęciem o wielkich czarnych rogach”¹⁴. W dziele zatytułowanym „Testament Józefa” w otoczeniu rogów pojawia się baranek zwyciężający wrogów (19,3-11)¹⁵. Biorąc pod uwagę powyższe uwagi można skonstatować, że siedmioro rogów (a siedem to liczba oznaczająca pełnię) podkreśla pełnię potęgi i mocy jaka przysługuje Barankowi, a więc jest jakby obrazowym podkreśleniem prawdy o Jego zwycięstwie. Także i ten obraz wskazuje na zmartwychwstanie (choć nie tak wyraźnie jak postawa stojąca), trudno bowiem byłoby sobie wyobrazić martwego Baranka objawiającego swoją moc.

Nie ulega zatem wątpliwości, że w. 6 ukazuje Jezusa – Baranka, który odnosi zwycięstwo nie tylko przez swoją śmierć, ale i przez zmartwychwstanie. On zwyciężył dzięki temu, że poprzez zmartwychwstanie pokonał śmierć. Bez zmartwychwstania zwycięstwo nie byłoby pełne.

¹⁴ Cyt. za przekładem R. Rubinkiewicza (*Apokryfy Starego Testamentu*, Warszawa 1999, 180).

¹⁵ W tym przypadku jednak chodzi raczej o chrześcijańską interpolację. Tekst Test. Jos. 19,3-8 zachował się bowiem tylko w wersji ormiańskiej i trudno jest z całkowitą pewnością stwierdzić, czy tak brzmiał oryginał. Por. J.H. Charlesworth, *The Old Testament Pseudepigrapha*, vol. 1, New York – London 1983, 824.

2. PRZEKAZANIE KSIĘGI JAKO PODKREŚLENIE CENTRALNEJ ROLI BARANKA W BOŻYM PLANIE DOTYCZĄCYM ŚWIATA I LUDZI

Ap 5,1 ukazuje Boga zasiadającego na tronie, który w swoim ręku ma księgę, zapisaną z obu stron, zapieczętowaną na siedem pieczęci. Już w żydowskiej apokaliptyce księga była jednym z klasycznych motywów. Żydowskie apokalipsy mówiły o kilku rodzajach ksiąg. Wspomniana jest „księga życia”, w której zapisane są imiona wybranych. Pojawia się także „księga uczynków”, gdzie zapisywane są wszystkie ludzkie czyny. Księga ta ma być przyniesiona i otwarta w momencie sądu (por 1 Hen 91,12-17; 93,1-14; 106,19-107,1). W Księdze Jubileuszów pojawia się wzmianka o tablicach nieba (Jub 5,13; 6,31). Miały one zawierać określoną z góry całą historię świata, czyli symbolicznie miały one ukazywać Boże panowanie nad światem i historią¹⁶.

Także w Apokalipsie św. Jana motyw księgi pojawia się bardzo często i można go rozpatrywać w wielu aspektach. Sama Apokalipsa jest nazywana księgą (1,11; 22,7.9.10.18-20). W wizji tronowej Boga, do której należy analizowany przez nas w niniejszym opracowaniu fragment pojawia się księga z siedmioma pieczęciami (5,1n). Zstępujący z nieba anioł ma w ręku książeczkę (*biblaridion*), którą następnie ma połknąć, aby móc dalej prorokować (10,1-11). Bardzo częstym motywem jest także księga życia (*to biblion tēs zōēs*), w której zapisane są imiona wiernych (3,5; 13,8; 17,8; 20,12; 21,27). Od księgi życia odróżnione zostały księgi związane z sądem (20,12)¹⁷.

Księga wymieniona w Ap 5,1 zapisana jest po obu stronach (*gegrammenon esōthen kai opisthen*). Samo wyrażenie *esōthen kai opisthen* jest do dziś przedmiotem debaty badaczy, a to z tego względu, że przysłowki te są antoni-

¹⁶ Por. D. Mollat, *Apokalipsa dzisiaj*, Kraków 1992, 69-70.

¹⁷ Por. G. Schrenk, *Biblion*, TWNT I, 617-620.

mami (raczej powinno być *esōthen kai eksōthen*)¹⁸. Podobnie też toczy się dyskusja na temat formy księgi, tzn. czy jest to papirusowy zwój zapisany po obu stronach czy też tzw. Doppelurkunde, czyli dokument podwójnie zapisany tą samą treścią, gdzie odczytywano tylko to, co było zapisane na zewnątrz, zaś treść wewnętrzna była zapieczętowana na wypadek, gdyby podejrzewano fałszerstwo treści zapisanej na zewnątrz. Inna propozycja proponowała pojmowanie tej księgi jako siedmiu oddzielnych zwojów, które były osobno opieczętowane i odczytywane stopniowo¹⁹.

Bardziej istotne niż wygląd tej księgi jest jej znaczenie. Także tutaj opinie badaczy się różnią. Poglądy te można pogrupować następująco: 1) księga zawiera Boży plan odnośnie do świata i ludzi. Plan ten dotyczy wydarzeń eschatologicznych, które na razie są zakryte przed ludźmi²⁰; 2) księga w Ap 5 jest „księgą życia”, która wielokrotnie jest wzmiankowana w innych miejscach janowego dzieła. W takim wypadku zawierałaby ona imiona świętych. Jej otwarcie mogłoby oznaczać ogłoszenie imion tych, którzy mają zostać zbawieni²¹; 3) księga jest dokumentem, w którym zapisano grzechy ludzkości. Jej otwarcie miałoby symbolizować zadośćuczynienie za grzechy, którego dokonał Baranek²²; 4) księga symbolizuje Stary Testament (a zwłaszcza jego najważniejszą część – Torę). Jej pełne zrozumienie staje się możliwe dopiero w świetle śmierci i zmartwychwstania Jezusa²³; 5) księga oznacza list rozwodowy (por. Pwt 24,1-3; Mt 19,7). List ten miałby wręczyć Baranek niewiernej Oblubienicy, czyli pierwszej

¹⁸ Por. D.E. Aune, *Revelation 1-5*, 338-339.

¹⁹ Tamże, 339-343.

²⁰ Por. E. Lohse, *Die Offenbarung des Johannes* (NTD 11) Göttingen 1993, 42.

²¹ Por. J. Herzer, *Der erste apokalyptische Reiter und der König der Könige. Ein Beitrag zur Christologie der Johannesapokalypse*, NTS 45 (1999), 243-247.

²² Por. O. Roller, *Das Buch mit den sieben Siegeln*, ZNW 36 (1937), 98-113.

²³ Por. P. Prigent, *Spojrzenie na Apokalipsę*, Warszawa 1986, 38-41.

Jerozolimie²⁴; 6) księga pojawiająca się w 5,1 oznacza objawienie dane Janowi (por. Ap 1,1)²⁵.

Zdecydowana większość egzegetów opowiada się za pierwszą z wymienionych hipotez. Niemniej wydaje się, że pogląd, iż księga ukazana w Ap 5,1 zawiera Boży plan względem ziemi i ludzkości jest dość nieprecyzyjny. Stąd też trzeba go bliżej dookreślić. Chodzi mianowicie o odpowiedź na pytanie: na czym ten Boży plan polega i w jaki sposób jest on realizowany?

Aby odpowiedzieć na to pytanie należy przebadać możliwe starotestamentalne źródła symbolu księgi. Bez wątpienia najbliższym starotestamentalnym kontekstem, w jakim należy rozpatrywać ten symbol, jest tekst Dn 7. G.K. Beale w swoim komentarzu wykazał, że struktura Ap 4-5 jest oparta o schemat literacki zawarty w siódmym rozdziale księgi Daniela²⁶. Ponadto widoczne są nawiązania do Ez 1-2. Z tego też powodu właśnie w tych tekstach należy szukać klucza do interpretacji symbolu księgi. Ważne jest także sięgnięcie do Dn 12,4 gdzie pojawia się motyw księgi zapieczętowanej „aż do czasów ostatecznych”. W tekstach Dn 7 i Ez 1-2 dominujący jest motyw sądu. W takim samym kontekście pojawia się tekst Dn 12,4. Oczywiście mówiąc o sądzie nie można mieć na myśli jedynie kary, ale także i nagrodę na tych, którzy pozostali wierni. Biorąc pod uwagę powyższe spostrzeżenia wydaje się słuszne stwierdzenie, że symboliki księgi ukazanej w Ap 5,1 należy szukać uwzględniając kontekst sądu²⁷.

Zapisanie księgi po obu jej stronach wskazuje, że jej treść jest kompletna. Nie można już do niej nic dopisać, czyli plan Boga, który ona zawiera jest kompletny. Są w niej wszystkie Jego postanowienia²⁸.

²⁴ Por. J. Massyngberde Ford, *The Divorce Bill of the Lamb and Scroll of the Suspected Adulteress: A Note on Apoc 5,1 and 10,8-11*, JSJ 2 (1971), 136-143.

²⁵ Por. R. Bergmeier, *Die Buchrolle und das Lamm (Apk 5 und 10)*, ZNW 76 (1985), 230.

²⁶ Por. G.K. Beale, *The Book of Revelation*, 314-316.

²⁷ Tamże, 337-348.

²⁸ Por. H. Giesen, *Die Offenbarung des Johannes (RNT)*, Regensburg 1997, 160.

Księga, którą Zasiadający trzyma w ręku jest zapieczętowana (*katesfragismenon*). Pieczęć nałożona na dokument potwierdzała jego autentyczność. Stanowiła również zabezpieczenie przed otwarciem przez nieuprawnioną do tego osobę. Z powyższych względów metafora pieczęci wyraża w Biblii relację człowieka względem objawienia danego przez Boga. Ten, dla którego autentyczne słowo Boga nie było przeznaczone nie mógł otworzyć pieczęci. Znakomicie to oddaje tekst Iz 29,11: „I będą dla was wszystkie te słowa niczym słowa tej zapieczętowanej księgi. Jeśli by dali ją człowiekowi rozumiejącemu pismo mówiąc: czytaj, on odpowie: nie mogę czytać, bo są zapieczętowane”. Niemożność odczytania słów zapieczętowanej księgi wyraża tutaj duchową ślepotę – brak wrażliwości, która sprawia, że zawartość Bożego objawienia nie jest dostępna dla ludu²⁹. Siedem pieczęci, które są nałożone na księgę można interpretować dwojako. Z jednej strony, w nawiązaniu do Starego Testamentu, w tej liczbie można widzieć całość, pełnię³⁰. Z drugiej strony można tu widzieć aluzję do rzymskiego prawa, gdzie testament był poświadczany i zapieczętowany przed siedmiu świadków³¹. Zapieczętowanie księgi na siedem pieczęci podkreśla również fakt, że żadna nieuprawniona osoba nie ma dostępu do tego, co zostało zapieczętowane. Na tym tle bardzo istotne jest pytanie, które pojawia się w 5,2: „Kto jest godzien otworzyć księgę i złamać jej pieczęcie?”. Odpowiedź na to pytanie znajduje się w Ap 5,5: „Oto zwyciężył Lew z pokolenia Judy, Korzeń Dawida, tak że otworzy księgę i jej siedem pieczęci”. Zaraz potem oczom wizjonera ukazuje się postać Baranka (5,6). Tak więc to właśnie Baranek pełni najważniejszą rolę w procesie odczytywania księgi zapisującej Boży plan dotyczący świata i ludzi.

Księga, którą ma w ręku Zasiadający przeznaczona jest dla Baranka. Tekst grecki wersetu 5,7 opisującego

²⁹ Por. G. Fitzer, *Sfragis*, TWNT VII, 945; 950-951.

³⁰ Por. U. Vanni, *L'Apocalisse. Ermeneutica, esegesi, teologia*, Bologna 2001, 53.

³¹ Por. G.K. Beale, *The Book of Revelation*, 344.

przekazanie owej księgi brzmi: *kai ēlthen kai eilēfen ek tēs deksias tou kathēmenou epi tou thronou*. Czynność Baranka została wyrażona dwoma czasownikami: *ēlthen* oraz *eilēfen*. Choć pierwszy z tych czasowników wyraża ruch – przejście z jednego miejsca do drugiego, tutaj należy widzieć raczej jego znaczenie symboliczne. Jak już wcześniej zauważyliśmy, Baranek znajduje się pośrodku tronu. U. Vanni, badając ten tekst zauważa, że czasownik *ēlthen* ukazuje w symboliczny sposób proces przejścia Jezusa do pozycji zajmowanej przez Baranka, a więc Jego wywyższenie poprzez śmierć i zmartwychwstanie. Taka interpretacja jest tym bardziej uprawniona, że gramatyczny czas – aoryst, wskazuje na punktowy i jednorazowy charakter całej czynności³².

Drugi z czasowników, *eilēfen*, występuje w perfectum. Wskazuje zatem na trwałe skutki czynności. Forma *eilēfen* pochodzi od czasownika *lambanō*. Ma on następujące znaczenia: „brać, chwycić, otrzymywać, dostawać, osiągnąć”. Badacze (a pośród nich przede wszystkim U. Vanni i H. Giesen) skłaniają się ku temu, że w tym konkretnym tekście należałoby czasownik *eilēfen* przełożyć jako „otrzymał”. Takie tłumaczenie podkreśla aktywne działanie obu postaci: Zasiadający daje księgę, a Baranek ją bierze³³. Tak więc Baranek otrzymuje z ręki Zasiadającego na tronie Boga księgę symbolizującą Boży plan dotyczący świata i ludzkości (czyli innymi słowy plan zbawienia człowieka, który realizuje się w ludzkiej historii). Pójście o otrzymanie księgi przez Baranka wskazuje, że od momentu śmierci i zmartwychwstania Chrystusa rozpoczęła się realizacja tego planu i trwa ona nadal. Baranek – Chrystus stoi w jego centrum jako główny wykonawca³⁴.

³² Por. U. Vanni, *L'Apocalisse*, 188-189.

³³ Por. H. Giesen *Die Offenbarung des Johannes*, 158; U. Vanni, *L'Apocalisse*, 189.

³⁴ Z tego też powodu miarą oceny postawy człowieka w Apokalip-sie jest odniesienie to Chrystusa. Widać to jest np. w listach do siedmiu Kościołów. Tam każda ze wspólnot oceniana jest ze względu na wierzność Zmartwychwstałemu.

3. PODSUMOWANIE: ROLA CHRYSYTA—BARANKA W ŚWIETLE AP 5,6-10

W omawianym fragmencie wielkiej wizji tronowej z Apokalipsy Baranek jawi się w pierwszym rzędzie jako zwycięzca. Widocznym znakiem tego zwycięstwa jest miejsce pośrodku tronu, które Mu przysługuje. Na owo zwycięstwo składa się najpierw przelanie krwi w męczeńskiej śmierci. Dzięki temu możliwe się stało stworzenie nowej więzi z ludźmi, którzy zostali „nabyci dla Boga”. Zwycięstwa Baranka nie można jednak ograniczać tylko i wyłącznie do męczeńskiej śmierci. Baranek bowiem ukazuje się w tej wizji nie tylko jako „zabity”, lecz jako „stojący, jakby zabity”. Taka postawa wskazuje na zwycięstwo nie tylko poprzez męczeńską śmierć, ale i poprzez zmartwychwstanie. Na zwycięstwo poprzez zmartwychwstanie wskazuje także motyw rogów – symbol mocy i potęgi, która przynależy Barankowi.

Zwycięstwo, które odniósł Baranek daje Mu prawo do odebrania z prawicy Zasiadającego na tronie Boga księgi zapieczętowanej na siedem pieczęci. Księga ta symbolizuje Boży plan względem świata i ludzkości. Przekazanie księgi Barankowi oznacza wprowadzenie w życie tego planu. Z tego też powodu zmartwychwstanie Jezusa – Baranka jawi się jako wydarzenie kluczowe dla realizacji powziętych przez Boga zamiarów. Realizują się one w historii świata i ludzi. Postawa ludzi wyraża albo akceptację planu Bożego, albo jego odrzucenie. W tym właśnie kontekście należy mówić o sądzie (na co wskazuje także starotestamentalne tło motywu księgi). Sąd polega na tym, że ludzie dzielą się na dwie grupy. Na tych, którzy stają po stronie Boga – włączają się w dzieło zbawcze, którego kulminacyjnym punktem jest zmartwychwstanie Jezusa oraz na tych, którzy stają przeciw Bogu – odrzucają Jego plan występując przeciwko Niemu i Barankowi. Wyrok w postaci nagrody dla wiernych i kary dla niewiernych jest prosta konsekwencją dokonanego przez nich wyboru.

Biorąc pod uwagę powyższe spostrzeżenia można pokusić się o konkluzję, że Zmartwychwstanie Jezusa stanowi klucz do interpretacji dziejów świata i ludzi. Dzięki

niemu bowiem rozpoczęła się realizacja Bożego zamysłu dotyczącego świata i odtąd każde wydarzenie i każdy ludzki czyn należy widzieć w kontekście tego Bożego planu.

Summary

The article discusses the role of Christ the Lamb in the light of Rev 5,6-10. In the first plane Christ appears in the glory of his victory. A visible sign of this victory is the place in the midst of the divine throne. At first his victory consists in martyr's death. It entitled God to enter into a new bond with the people purchased for him. But the victory of the Lamb cannot be limited only to the martyrdom. For he appears in this vision as "standing, as though it had been slain". Such pose suggests victory not only through the martyrdom, but also through the resurrection.

The victory achieved by the Lamb gives him right to take the scroll from the right hand of "the One, who is sitting on the throne". This scroll symbolizes divine plan toward the world and the people. Handing of the scroll to the Lamb means to initiate this scheme. For this reason the resurrection of Christ the Lamb can be seen as a key event to the accomplishment of God's purpose. Divine project is being realized in the history of the world and the people. Attitude of men expresses either approval of the divine plan or refusal of it. In this context we can speak about judgment (it is suggested by OT-background of the symbol of a scroll – book). Judgment consists in a division of humankind into two groups. One group includes those people who are on God's side. They accept divine plane (which culminates in the resurrection of Christ) and by their life participate in the fulfilment of it. The other group rejects divine project by coming out against God and Lamb. The sentence is simply a consequence of their choice: the reward for the faithful and punishment for the disloyal ones.

Ks. Tomasz Siemieniec

ul. Jana Pawła II 7

25-013 Kielce

Ks. TOMASZ SIEMIENIEC, ur. 1975, dr teologii biblijnej, wykładowca WSD w Kielcach, moderator Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II w diecezji kieleckiej.